

Z pamiętnika panienki Hanki

dn. 5 XII 1938

Dziś od rana do wieczora podśpiewywałam sobie piosenkę „**Tylko we Lwowie**”. Usłyszałam ją w radiu, kiedy jadłam śniadanie. W **Ilustrowanym Kurjerze Codziennym** przeczytałam, że napisano ją na potrzeby nowo kręconego filmu pt. „**Włóczęgi**”, który za kilka miesięcy ma wejść na ekrany. Och, chętnie bym się na niego wybrała, zwłaszcza, że wystąpią tam **Szczepko i Tońko** – moi ulubieńcy z „**Wesołej Lwowskiej Fali**”. Całe szczęście, że tutaj, w Stalowej Woli, także możemy słuchać tej audycji. **Radio to najwspanialszy wynalazek świata!** Nie ma nic przyjemniejszego od **słuchania** radia i **czytania** pachnącego farbą drukarską „**Ikaca**” i „**Światowida**”. Tata trochę marszczy czoło, gdy codziennie widzi jak „pożeram” stronicę tych gazet zamiast zająć się jedzeniem śniadania lub jakąś mądrzejszą lekturą. On uważa, że panienka w moim wieku powinna skupić się na nauce. Zawsze odpowiadam mu, że **z prasy również można się bardzo dużo dowiedzieć**. To tam widziałam np. podobiznę ostatniego na świecie ludożercy i łowców krokodyli, co było bardzo pouczające. Tata mówi bym nie mydliła mu oczu, bo on i tak dobrze wie, że najbardziej podobają mi się fotografie znanych aktorek i aktorów oraz **ploteczki** z wielkiego świata. Owszem, ale mama ma tak samo jak ja. Nawet Anielę to zajmuje. Oni tak pięknie, tak elegancko wyglądają! Och, jakże bym chciała być taka jak pani **Smosarska!** Albo zrobić taką karierę jak **Pola Negri!** Albo nosić spodnie jak moja imienniczka **Ordonka!** I zaśpiewać jak ona! Przyszło mi na myśl, że byłoby wspaniale, gdyby któraś z nich przyjechała na uroczystość poświęcenia **Zakładów Południowych**, która jest planowana na czerwiec przyszłego roku. A jeśli już marzyć, to na całego! Może zjawiłby się... pan **Kiepura!** Wszystko jest możliwe, wszak ma przybyć sam pan **prezydent Mościcki**. A skoro o ważnych gościach mowa, dziś na obiedzie był u nas pan **Bronek**, pan **Janek** oraz pani **Stefa** – koledzy i koleżanka z pracy taty. Rozmawiali o nowych projektach i pokazywali sobie ich rysunki. Bardzo lubię pana Janka, jest taki zdolny i miły. To jego dziełem jest **siedziba Dyrekcji Naczelnej Zakładów Południowych**, a to najelegantszy gmach w Stalowej Woli. W jego wnętrzach spokojnie mógłby odbyć się taki bal, jakie pokazują w gazetach, a na schodach do pozowania mogłyby ustawiać się największe gwiazdy. Ale najbardziej cenię pana Janka za to, że zaprojektował w Stalowej Woli **kino**. A pana Bronka i panią Stefę za to, że znaleźli na nie miejsce, bo to oni kierują rozbudową Stalowej Woli. W każdym razie na obiedzie było niezwykle wesoło, Aniela upiekła pyszną szarlotkę, która została spałaszowana w kilka minut. Ponieważ koledzy taty byli u nas z wizytą pierwszy raz, tata oprowadził ich po mieszkaniu. Pan Janek śmiał się, że ma u siebie **taki sam** żyrandol jak my, panią Stefę zainteresowały obrazy, a pan Bronek stwierdził, że cieszy się, że udało im się zaprojektować tak **słoneczne wnętrza**. Powiedział też, że ma nadzieję, że będzie mi się podobało w **szkole**, bo jej gmach lada chwila będzie w stanie powitać dzieci. Jest nas w Stalowej Woli coraz więcej, bo cały czas zamieszkują tutaj **nowe rodziny**.

MAŁE CO NIECO DO MYŚLENIA I DZIAŁANIA

Życie w mieście jest pełne **wrażeń**. Miasto to ruch, mieszanina dźwięków, światła, platanina ulic, zbitka rozmaitych budynków.

Jak Ty byś zdefiniował miasto?

Co różni życie w mieście od życia na wsi?

Co oznacza pojęcie **miejska dżungla**?

Kojarzy się ono z zielenią, przyrodą, czy ma więc pozytywny wydźwięk?

Czy ma coś wspólnego z ideą miasta – ogrodu, łączącego pozytywne cechy miasta (rozrywka, dobre płace, możliwość rozwoju, itd.) i wsi (świeże powietrze, kontakt z przyrodą, spokój), które inspirowało projektantów Stalowej Woli?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

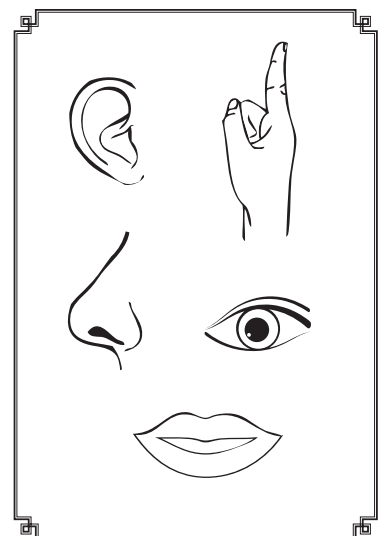
.....

.....

.....

Każdego dnia w mieście na nasze zmysły działają **setki bodźców**: uszy pękają nam od ulicznego hałasu, z piekarni dobiega nas zapach świeżego pieczywa, nasz wzrok przykuwa wielki billboard z reklamą filmu, który właśnie wchodzi na ekrany, umawiamy się z przyjaciółką na pyszną kawę w kawiarni lubjemy szybki obiad w mlecznym barze, dotykamy ulotki, którą ktoś wręczył nam na ulicy lub podnosimy pomięty liść z parkowej alei. Ilu mieszkańców, tyle miejskich opowieści. Dla jednych miasto to przestrzeń nauki, dla innych pracy, niektórzy przyjeżdżają tu się rozerwać, zobaczyć coś atrakcyjnego, kupić, załatwić. Są ludzie, którzy bez wielkomiejskiego gwaru nie potrafią żyć i tacy, którzy od niego chorują. To jak odbieramy dane miasto zależy od wielu czynników: wrażeń, percepcji, wspomnień. Spróbuj opracować swój dzisiejszy **zmysłowy raport** ze Stalowej Woli. Zastanów się, jakie bodźce płynące z miejskiej przestrzeni oddziaływały dziś na twój zmysł: wzroku, słuchu, smaku, powonienia i dotyku.

Hania w swoim pamiętniku wspomina piosenkę „**Tylko we Lwowie**” z filmu **Włóczęgi**, który kilka dni wcześniej wszedł na ekrany. Ten popularny i dziś szlagier usłyszała w radiu. Zauważ, że **miasta są bohaterami wielu piosenek**. Zapoznaj się z fragmentami kilku z nich i na tej podstawie określ, jakie wydaje ci się każde miasto.

Jak się w nim żyje?

Jaki ma charakter, problemy?

Czy ktoś zapamiętał je dobrze,
czy źle?

Na jakie cechy danego miejsca
zwrócili uwagę autorzy tekstów?

TYLKO WE LWOWIE

Bo gdzie jeszcze ludziom tak dobrze, jak tu?
Tylko we Lwowie!
Gdzie pieśnią cię budzą i tulą do snu?
Tylko we Lwowie!

Czy bogacz czy dziad jest tam za „pan brat”
I każdy ma uśmiech na twarzy! ...
A panny to ma, słodziutkie ten gród,
Jak sok, czekolada i mniód!

słowa: Emanuel Schlechter
muzyka: Henryk Wars

EZOTERYCZNY POZNAŃ

Ezoteryczny Poznań
Miastem rządzi mafia
Przy placu obok dwóch krzyży
Pędzą szemrane auta

Pidżama Porno
autor tekstu: Krzysztof „Grabaż” Grabowski

PIŁA TANGO

Nad rzeką latem ferajna na grilla się zasadza
Auta z Niemiec? sam wiem kto je tu sprowadza
Żaden spleen i cud, na ulicach nie śpią złotówki
W Pile Święta jest Rodzina
i święte są żarówki
Nic nie szkodzi, że z wieczora
miasto dławi się w fetorach,
ważne, że jest żużel
i kiełbasy senatora!
Fajne z Wincentego Pola
idą w świat dziewczyny
Po pokładzie jeździ Jojo
bicyklem z Ukrainy

Strachy na Lachy
autor tekstu: Krzysztof „Grabaż” Grabowski

TOMASZÓW

A może byśmy tak, najmilszy,
wpadli na dzień do Tomaszowa?
Może tam jeszcze zmierzchem złotym
ta sama cisza trwa wrześnieowa...

W tym białym domu, w tym pokoju,
gdzie cudze meble postawiono,
Musimy skończyć naszą dawną
rozmowę, smutnie nie skończoną.

śpiewa: Ewa Demarczyk
słowa: Julian Tuwim

NIE PRZENOŚCIE NAM STOLICY DO KRAKOWA

Złote nuty spadają na Rynek
i dokoła muzyki jest w bród
po królewsku gotuje Wierzynek
a kwiaciarki czekają na cud.
Czasem we śnie pojawi się poseł,
który rację ma zawsze i basta
i uczonym oznajmia mi głosem
że najlepiej nam było za Piasta.
(...) Nie przenieście nam stolicy do Krakowa
choć tak lubicie wracać do symboli
bo się zaraz tutaj zjawiają
butne miny święte słowa
i głupota, która aż naprawdę boli.
U nas chodzi się z księżycem w butonierce,
u nas wiosną wiersze rodzą się najlepsze
i odmiennym jakby rytmem
u nas ludziom bije serce,
choć dla serca nieszczęśliwe tu powietrze.

muzyka i słowa: Andrzej Sikorowski (Pod Budą)

MOJE MIASTO

Z puzzli, domów, samochodów i wind
Mieszkańców, mętów, przekrętów
Psów, sklepów, dyskotek i kin
Szpitali, cmentarzy i gliniarzy
Bazarów, browarów i kiosków
Hipermarketów, gadżetów
Pseudofacetów i superkobitek
Moje miasto przestrzeni rozbitek

Ze światła poczęte
Moje miasto
Z deszczu wyżęte

Maria Peszek

Może i o Stalowej Woli ktoś wkrótce napisze piosenkę? A może już jakąś znasz? Zwróć uwagę jak bardzo na przestrzeni lat zmieniło się miasto i życie w nim.

- Jakie środki masowego przekazu wspomina w pamiętniku Hania?
- Z jakich mediów Ty zwykle korzystasz?
- Czy na wystawie prezentowany jest odbiornik radiowy? Wyobraź sobie, że masz zareklamować ten produkt. Stwórz krótki tekst reklamowy, (np. Dzięki wielokolorowemu wyświetlaczowi każdy poranek nabierze nowych barw. Opływowa, modna linia... itd.)

W międzywojniu radio cieszyło się olbrzymią popularnością. Ulice miast wyludniały się zwłaszcza w czasie emisji audycji „**We-soła lwowska fala**” (nadawanej od 1933 do września 1939 roku), której bohaterami byli Szczepko (Kazimierz Wajda) i Tońko (Henryk Vogelfänger). Dziś ludzie częściej gromadzą się wokół odbiorników telewizyjnych niż radiowych.

- Jakie wydarzenia współcześnie sprawiają, że ulice wyludniają się, a wszyscy zasiadają przed ekranami?

Czy na wystawie prezentowane są jakieś meble z okresu międzywojnia. Czy któryś z nich szczególnie dobrze nadawałby się do czytania ulubionej gazety lub książki?

 Dlaczego?

 Czy meble te spełniają warunki ergonomii, czyli czy ich użytkowanie jest bezpieczne, nie zagraża zdrowiu, zapewnia komfort?

A może po kilku godzinach siedzenia w fotelu z lat 30. odczuwałbyś ból karku i pleców?

Na co dziś zwraca się uwagę, projektując i kupując meble?

Ulubioną gazetą Hani jest „**Ilustrowany Kurjer Codzienny**”, popularnie zwany „**lkacem**” oraz należący do tego koncernu „**Ilustrowany Kurjer Tygodniowy Światowid**”. Wydawnictwo działało w latach 1910 – 1939 („Światowid” ukazywał się od 1924 roku), a okres rozwoju przeżywało w międzywojniu. Dysponowało własną agencją fotograficzną i poruszało tematy z wielu dziedzin – dzisiejsza prasa jest pod tym względem nieco bardziej wyspecjalizowana.

 Porównaj dzisiejszą gazetę, z tą sprzed siedmiu dekad.

Czym dziś żyje ulica?

Czym żyła w latach 30.? (O czym krzyczą nagłówki gazet na pierwszych stronach?)

Podzielcie się z kolegami na grupy i na podstawie współczesnych oraz wydanych w latach 30. XX wieku gazet porównajcie różne dziedziny życia oraz kultury masowej i miejskiej. Pamiętajcie o historycznych realiach. Zanim zaczniecie, przypomnijcie sobie podstawowe wiadomości na temat międzywojennej Polski.

A oto lista zagadnień, na które możecie zwrócić uwagę:

Działy gazety/rubryki

Najważniejsze wydarzenia świat

Najważniejsze wydarzenia i sprawy kraju

Najważniejsze wydarzenia kulturalne

Najważniejsze wydarzenia sportowe

Strona graficzna/zdjęcia

Reklama

Ogłoszenia

Styl życia (moda, uroda, wygląd aut, gdzie jeździ się na wypoczynek)

Sensacja/kryminał

Przed siedmioma dekadami bohaterkami masowej wyobraźni, a także ikonami mody były w Polsce m.in. aktorki **Hanka Ordonówna, Jadwiga Smosarska i Pola Negri**.

W ramce bok znajdziesz zbiór różnych nazwisk oraz określeń związanych z kulturą i codziennością sprzed 75 lat i współczesną. Wpisz je w odpowiednie miejsca na linijce czasu, próbując skonstruować zjawiska związane z otaczającą człowieka przestrzenią.

IGNACY MOŚCICKI   MODERNIZM
INTERNET   MP3   HIPERMARKETY
ULICZNI SPRZEDAWCY GAZET
MODA NA KAPELUSZE   FOTOGRAFIA CYFROWA
STACHURSKY   STYL HI-TECH (WSZECHSTRONNE WYKORZYSTANIE W ARCHITEKTURZE NOWYCH TECHNOLOGII)   PŁYTY GRAMOFONOWE
STYL SKANDYNAWSKI WE WNĘTRZACH
ZDJĘCIA POZOWANE   FAST FOOD
OBWOŻNI HANDLARZE
BRONISŁAW KOMOROWSKI   ART-DÉCO
ŻYCIE KAWIARNIANE   JAN KIEPURA   DŻINSY

1939

2014

Dzięki poprzedniemu ćwiczeniu porównałeś szereg dziedzin życia dzisiaj i przed 75 laty. Na podstawie wystawy i własnego doświadczenia spróbuj określić, na czym polegają najważniejsze różnice w wyglądzie dzisiejszych mieszkań i gabinetów oraz tych sprzed siedmiu dekad.

Tata Hani gości na obiedzie pana Bronka, Janka i panią Stefę. Osoby te bardzo zasłużyły się dla Stalowej Woli. Spróbuj odnaleźć ich nazwiska i dopisz je do imion. Zanotuj również, co takiego ważnego zrobiły te osoby.

.....
.....
.....
.....
.....

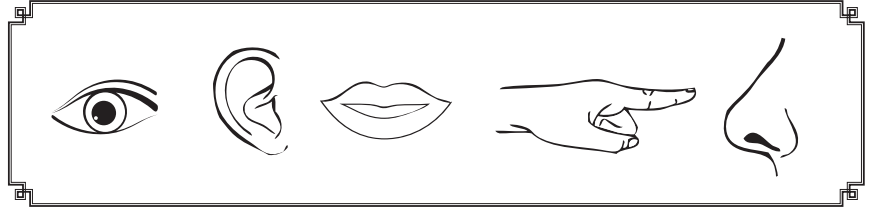

DLA NAJMŁODSZYCH

Stwórz swój zmysłowy raport ze Stalowej Woli.

Narysuj co szczególnie mocno oddziaływało dziś na Twoje zmysły, czyli co wyjątkowego widziałeś, słyszałeś, jadłeś, dotykałeś i wąchałeś?

Narysuj, czym bawiły się dzieci przed 75 laty.